

ATT FLYTTA TILL SÄRSKILT BOENDE

Äldres upplevelser av transition, timing och relationer

Livets sista flytt

Varje år flyttar tusentals äldre personer till särskilt boende, ofta den sista flytten i livet. I sin licentiatavhandling undersöker Linda Arvidsson, fil. lic. i socialt arbete och anställd utvecklingssekreterare i Malmö stad, hur äldre själva upplever övergången.

Genom 21 intervjuer med sju personer i åldrarna 87–95 år följer hon flytten före, under och efter själva inflyttningen. Resultaten visar att flytten inte bara är en praktisk eller administrativ fråga, den är existentiell, relationell och känslig för tid.

En process, inte en händelse

Flytten formas av samspelet mellan tid, relationer och resurser. De äldre beskrev hur beslutet att ansöka växer fram gradvis. Vissa flyttar för sina barns skull andra flyttar för att få ett bättre liv.

Tre typer av flyttprocesser trädde fram:

- **Den otrygga:** präglad av okunskap och bristande stöd.
- **Den turbulenta:** där relationer utmanas och tidspress skapade oro.
- **Den problemfria:** när stödet fanns från betydelsefulla personer och tajmingen var rätt.

Gemensamt är att flytten alltid sker i relation till andra: till barn, partner, biståndshandläggare och vårdpersonal, och att dessa relationer både kan underlätta och försvåra.

Timingens betydelse

Tiden visade sig vara avgörande. Flera upplevde att det var för sent att flytta eftersom de inte orkade med att packa och städa. Samtidigt sa de sig att det var i tid att flytta för när man är sjuk och gammal så är man målgruppen för att bo på särskilt boende. De som flyttade var beroende av hjälp från anhöriga och är därmed beroende av sina barns tid. Att de kan ta ledigt från sitt arbete för att hjälpa till med flytten.

Andra hade barn som också var pensionärer och själva behövde hjälp och därmed inte kunde hjälpa sina föräldrar. Det kunde väcka känslor av förlust och bristande kontroll. För den som hade stöd från anhöriga och tid på sig att titta på erbjuden lägenhet och kunde vara delaktiga under hela processen kände känslor av värdighet och självbestämmande.

Det osynliga arbetet

Med hjälp av Dorothy Smiths teori om *work* beskrivs tre former av arbete som de äldre utför i flyttprocessen:

- Praktiskt arbete: att ordna, packa, planera och hantera myndighetskontakter.
- Relationellt arbete: att be om hjälp och förhandla med anhöriga.
- Emotionellt arbete: att hantera oro, separationskänslor och acceptans.

Detta arbete är ofta osynligt men krävande och visar att även i mycket hög ålder är de äldre aktiva aktörer i sina egna liv.

Att flytta när man är gammal är inte bara att lämna sitt hem, det är att lämna allt som har burit ens vardag. I Sverige pratar vi sällan om hur krävande det är.

Linda Arvidsson

För socialtjänstens praktik

Studien visar att flytten till särskilt boende bör förstås som en sammanhållen process, snarare än en punktinsats. Stödinsatser behöver omfatta hela kedjan – före, under och efter – och inkludera såväl praktiska som emotionella dimensioner. Genom samordnade insatser, delaktighet och flexibla tidsramar kan äldre få större kontroll, trygghet och värdighet, samtidigt som anhörigas belastning minskar.

Kunskap för en åldrande befolkning

I takt med att antalet personer över 80 år ökar och livstiden på äldreboenden blir kortare, blir förståelsen för dessa livsövergångar allt viktigare. Lindas forskning bidrar med ny kunskap om vad som faktiskt händer i själva flytten – och påminner om att omsorgen om äldre inte bara handlar om plats och personal, utan om tid, relationer och mening.

LÄS MER OM STUDIEN

forskarsholanfys.se/flytt

KONTAKTUPPGIFTER

linda.arvidsson2@malmo.se
info@forskarsholanfys.se